

Varga Károly hetvenhét esztendeje mesél a muzsikáról

A szerkesztő-műsorvezető még ma is számos vetélkedőn, koncerten lép a közönség elé

A moderátorok doyenje. Vezetett ifjúsági koncerteket, rádió- és televízióműsorokat, szervezett zenei klubot, versenyeket, vetélkedőket és játékokat. Generációk sorának mutatta meg a muzsika titkait, tanította meg őket a zene szeretetére. Számos muzsikusként első élményét az általa moderált koncertek jelentették. Varga Károly eddigi pályája során elképesztő mennyiségű, 7679 koncerten lépett már pódiumra, és a sorozatnak koránt sincs vége, hiszen a 81 esztendősként most is rendszeresen dolgozik. Hihetetlen energiával kezd neki ma is a legkülönbözőbb feladatoknak. A Zeneakadémiát végzett, tanszakvezető zenetanár, karnagy, főiskolai vezető tanár, rádiós szerkesztő, riporter, rádiós és televíziós műsorvezető mindent megtesz azért, hogy a legkisebbek mindennapjainak továbbra is szerves része maradjon a muzsika.

– Ilyen pontosan emlékszik még a koncertek számára?

– Igen, sőt még a pályakezdő vagy már világhírű szólistákra és kamaraegyüttesekre is. Szinte az ország összes zenekarának hangversenyműsorát ismertettem. Kedves emlékek fűznek a Magyar Állami Hangversenyzenekar, a Győri, a Szegedi, a Pécsi, a Miskolci Szimfonikus Zenekar koncertjeihez. De százszámra adtuk a hangversenyeket a Postás Szimfonikus Zenekarral, a veszprémi, a szombathelyi, a békéscsabai és a kecskeméti együttessel vagy a Tatai Helyőrségi Fúvószenekarral is.

– Ehhez az elképesztő számhoz nagyon korán kellett elkezdenie a műsorvezetést...

– Elmondások szerint valóban korán kezdődött. Majdnem nyolc évtized távlatából ma is magam előtt látok egy halvány képet, amint négy-öt esztendősként a gyepen körül ülnek a hasonló korú óvodástársaim, és én a zenéről mesélek nekik, miközben meg is énekeltem őket.

– S mi lett a folytatás?

– Kisiskolás koromban kezdtem orgonálni, a gimnáziumban a diákmeséken is játszottam, és én lettem a kórus ifjúsági karnagya. Az igazi nyilvánosság ideje azonban másodéves zeneakadémista koromban érkezett el. Dr. Csányi László, a Magyar Rádió Gyermekkórusának későbbi megalapítója évfolyamtársam volt, és

már akkor is a Rádió Ifjúsági Osztályának a szerkesztője. Emellett az egyik fővárosi napilap zenei tudósítójaként is dolgozott, s tudta, hogy én 13 esztendősen két diáklapnak is munkatársa voltam, ezért amikor az egyik neves rádióriporter megbetegedett, engem kérdezett meg, nincs-e kedvem helyette egy aktuális témáról riportot készíteni. Igent mondtam, s így lettem 1951. október 1-jén a Magyar Rádió munkatársa, s maradtam immár 56 éven keresztül zenei riporter és műsorvezetője. Akkor léptem kapcsolatba a gyerekek és fiatalok százezres tömegével, és ez a kapcsolat azóta is tart. Túl vagyok már a tizenkétezredik kisriportomon, több száz élő adás közvetítésén, félezernél több nagy riportműsoron, ezernél jóval több ifjúsági zenei versenyen, vetélkedőn, fejtőrön és zenei játékon...

– Sőt, klubot is alapított...

– Óbudán, 1954-ben, a mai Óbudai Társaskör elődjében születtem meg az Ifjú Zenebarátok Klubja. Ez volt Magyarország

első olyan ifjúsági zenei klubja, amely magában foglalta a tanórák ismeretszerzését, a koncertek zenei élményszerzését és a személyes találkozást a világhírű művészekkel. Ennek mintájára jött létre a Magyar Televízió „Zenekedvelő gyerekek” című sorozata, amelynek révén 1959 karácsonyán a tévé képernyőjén is megjelenhettem. Majd 22 esztendőn keresztül havonta egy órában olyan sorozatokkal jelentkeztem, mint a „Csillagok”, a Sípall, dobball, énekszóval”, majd a „Vakáció melódiában” és a „Muzsikáló várak”.

– Nem szólt még részletesebben az Országos Filharmónia hangversenyeiről...

– Előbb még el kell mondanom, hogy az 1954-ben alakult klub követőkre talált, és Ifjú Zenebarátok Klubja néven országos mozgalommá lett. Sajnos, eredeti formájában az országos klubhálózat nem maradt fenn, de Óbudán, az alapszervezet mellett megalapítottuk a „Baby Klubot”, a kicsinyek zenei klubját, a Gyerekek Opera Klubját. S már évtizedek óta az óbudai Társaskörben kapott helyet vezetésemmel a zenei pályára készülő, fővárosi zeneiskolások központja klubja is, a salzburgi Mozarteumban is nyilvántartott „Mozart Klub.” Visszatérve a koncertekre, az Országos Filharmónia 1960-ban kért fel hangversenyek vezetésére. Ettől kezdve tanévenként mintegy 20 000 általános iskolással találkoztam a Zeneakadémia nagytermében, vidéki művelő-

dési házak színháztermeiben és általános vagy középiskolák aulájában. Igaz a jelző: fantasztikus és csodálatos volt. Csak Veszprém megyében évente 128-132 hangversenyt vezettem, általános iskolásokkal, gimnazistákkal, szakiskolásokkal és szakmunkástanulókkal megtelt termekben.

– *Már hetvenhét esztendeje mesél a muzsikáról. Milyen szempontok alapján dolgozik, milyen eszközöket használ?*

– Eleinte általánosságban közelítettem meg a kort és a zeneszerzőt, bár igyekeztem beleszólni mondanivalómba a kortárs művészeti tudnivalóit, valamint a korszakra jellemző társadalmi életről is beszéltem. Ezt a szerkezetet az évek során végig megőriztem, annyi változtatással, hogy egyre konkrétan meséltem az egyes szerzőkről és az elhangzó művekről. Mindezt kiegészítettem azzal is, hogy egy-egy mű fontos témáit ott rögtön, helyben megtanultuk a hallgatósággal, és a szólisták, együttesek vagy zenekarok kíséretével el is énekeltük. Az egyik alkalommal Beethoven első szimfóniája szerepelt a koncert műsorán. A főtéma közös eléneklése után megkérdeztem, hogy ki énekelné el ezt a dallamot egyedül is. A veszprémi színház erkélyén, a félhomályban felvillant egy kéz, s egy mély férfihang elénekelte a témát, és a lelkes jelentkező, aki nem volt más, mint az iskola igazgatója, már jött is a színpadra a jutalom könyvéért. Ezt a történetet nemcsak a kedvességéért említem, hanem azért is, hogy megmutassam, mennyire fontosnak

tartottam és tartom mind a mai napig, hogy diák és tanár egy lélekkel legyen jelen a hangversenyteremben, és hogy a művész valamint a hallgató a zenei történet minden általa megjeleníthető részében közösen vegyen részt

– *Hogyan készül fel az ifjúsági koncertekre?*

– Mindennek többször is utánaézek. Előfordul, hogy egy egész könyvet végigolvasok egyetlen mondatért. Akár fél éjszaka is keresgélek, ha kell. Sosem lépek ki úgy ki a pódiumra, hogy ne legyek teljesen felkészült. Minden mű egészét és minden részletét alaposan meg kell ismernem. Nagyon fontosnak tartom, hogy amikor már ott állok a pódiumon, akkor semmit se olvassak. Csak akkor érzem teljesnek és elmélyültnek az ismeretek befogadását, ha a közönség úgy érzi, a műsorvezető csak az ő szemébe néz, csak hozzá szól, csak neki mesél. S ha ez így van, akkor azt is érzi majd, hogy a felhangzó művet csak neki játssza a művész, és csak neki szól a muzsika. Sokan azt mondják, a fiatalokat nem lehet lekötöni. Csak egyetlen példát mondok, hogy ennek az ellenkezőjét igazoljam. Keszthelyen reggel 9-kor kezdődött volna a koncert, ha a Győri Filharmonikus Zenekar átkelhetett volna a Bakony hófúttá, jeges útjain. Fél tizenkettőkor érkeztek meg, s én addig, két és fél órán keresztül, beszéltem a hangversenyen majd felhangzó darabokról, szerzőkről, a korról, és közben megtanultuk az összes énekelhető témát és dallamot, megismertük a

műveket minden részletükben. Ezt követően tényleg óriási sikere volt a koncertnek... Minderre a tudásomra még inkább szükség volt, amikor Mikó András, a Magyar Állami Operaház főrendezője megkért, az ifjúsági előadások előtt mondjak bevezetőt. A gyermekközönséget gyakran hívtam fel a színpadra, hogy eljássassam velük a darab vázát. Így akár kétezer-kétszázan is megismerkedhettek a történettel, a zenei jellemzéssel valamint a darab hőseinek, szereplőinek a karakterével. Az első előadásokon még szinte elviselhetetlen állapot uralkodott a nézőtéren, három esztendő elteltével azonban ezekből a zajongó fiatalokból a világ egyik legjobb színházi közönsége lett. Hiszen sem a pódiumon, sem a Rádióban vagy a Televízióban nem tévesztettem szem elől azt a lényeges alapelvet, hogy minden korosztályhoz a saját nyelvén kell szólni. Másképpen kell beszélni a Zeneakadémia közönségéhez, és másképpen a kultúrházak széksoraiban ülőkhöz. Nem emberi mivoltukban téve különbséget a gyerekek és a fiatalok között, hanem a nekik előadott mondanóban. Éppen azért, hogy mindent értsenek, mindent követhessenek és minden darabot magukénak érezhessenek. S még egy nagyon fontos dolog: a legkisebbeket is egyenrangú félnek kell tekinteni.

– *Mennyiben mások ma a gyerekek, mint egykor?*

– Nagyon sokat változtak. Már egy-egy új generáció is teljesen másképp viselkedik, mint az előző. De azért a gyerek, mindig gyerek, a fiatal pedig mindig fiatal. Sosem gondoltam volna, hogy a Zeneakadémián tanult gyermeklélektannak a későbbiek során majd ilyen nagy gyakorlati szerepe lesz az életemben... S bár a világ sokat változott, azért a mai gyerekek és fiatalok is vágynak az új ismeretekre. Aki érti a nyelvüket és a lelküket, aki képes együtt érezni velük, attól elfogadják a legszebbet, a legnemesebbet is. Igaz, ehhez a pódiumon jó kiállásra, színpadi személyiségre van szükség, olyan előadóra, aki képes együtt lélegezni az egész teremmel. Talán nem igazán hihető, de én úgy érzem, az életemben az volt a legnagyobb pódiumi esemény, amikor a Hűvösvölgyben tízezer embernek beszélhettem, és tízezer ember figyelmes, odaadó csendjét tapasztalhattam meg magam körül...

R. Zs.